

Kőfalak védelmében I.

KULTÚRA

Történet és leírás

Történeti áttekintés

Az ősi fajokról

Az elf nép a már a hetedkor előtt „lomborom”-nak nevezett védelmi rendszereket épített ki, valamint óriási fákat népesített be. Ez utóbbiak még az égi hajók korában voltak elterjedtek. A fa felső szintje kikötőként is szolgált. Az aquir háborúk során ezek a gyönyörű faóriások szinte mind egy szálig eltűntek. A lombormokból viszont még mindig szép számban találni az elfek által benépesített területeken (Elfendel és Sirenar, valamint Yllinor elflakta területei).

Az aquirokról szólva általánosságban kijelenthetjük, hogy erődjeik vagy egybefornak egy hegyvel, vagy valamilyen masszív barlangrendszer jelentenek. Maga Ediomad is sok-sok sziklacsarnok és útvesztőszerű barlangjárat összessége. Az aquir az egyetlen olyan nép a törpéken kívül, amely a magasság helyett a mélységben látta a védelem kulcsát. A hihetetlen mélységben még nem sokan jártak, és ők is többnyire megbomlott elmével tértek vissza. Ahogy lejjebb és lejjebb jutottak, egyre kevésbé emberinek nevezhető formákkal találkoztak.

Úgy beszélnek, a Belső csarnokok némelyike nem engedelmeskedik a tér törvényeinek – sőt, némelyikben még az idő sem a megszokott módon telik. Kránban, és Ediomadban még rengeteg maradt ezekből a csarnokokból, és jópár elhagyott járatot találunk a shadoni Felföldön is.

Cranta idején

Már jóval a Crantai birodalom előtt léteztek megerősített falvak. Ezeket a törzsi-ösközöségi szinten álló korai embernépek építették, amelyek még nem alkottak államokat, birodalmakat. Ezek voltak az ún. gródok, megerősített települések. A szó eredete egy Cranta előtti népcsoporthoz köthető, jelentése körülbelül „védgyűrű”. Az alapja legtöbbször egy földszáncal körülkerített falu volt. Az elfek csak “tüskevárnak”, később a kyrek “bolondvárnak” nevezték. Mindkét jelzőből süt a lenézés, nem véletlenül: a gródok egyik nép számára sem jelentettek komoly akadályt. A Crantai birodalom hajnalán a kő lassan felváltotta a földet, és a fát. Megjelentek az első kővárak ősei. Az állandó ork fenyegetés mellett az építészek fáradhatatlanul dolgoztak a védművek tökéletesítésén.

A béke megszilárdulásával terjedt el egy másik erődíj típus, a sudár torony.

Ezek a karcsú kőtornyok inkább megfigyelő, mint védelmi célt szolgáltak. Magas ablakaik és keskeny csigalépcsőik könnyen védhetővé tették őket. Egy komolyabb ostromgép ellen mit sem értek a viszonylag vékony falak, de a portyázó seregek ellen, vagy határvédelemre épp elég volt. Gyakran szolgáltak mágikus fókusként is. A partraszálló kyr erők ellen viszont kevésnek bizonyultak.

A partraszállás és Kyria

A calowyni hódítók magukkal hozták a sziget építészetét is. A kyr számmisztika és matematika jó hatással volt a tudományra, így a partraszállók nem tapasztalati úton kísérletezték ki a váraikat, hanem pontos számítások ezreit használták fel. A kyreknek továbbá voltak fejlett, esetenként mágiával megtámogatott ostromgépei, amelyre a crantaiak nem készülhettek fel. Náluk sem voltak ezek ismeretlenek, de a crantai gépek harcértéke messze elmaradt a kyrekétől. A hódítók hamar kiismerték ellenfeleik erődjait és azok gyenge pontjait. A lerombolt várak helyébe sajátjaikat építették. Megszerezték a crantaiak építészeti tudásának nagy részét, de a sajátjukat ez inkább kiegészítette, mintsem komoly hatással lett volna rá. A lakótorony-rendszerű vár Kyria idején élte igazi fénykorát. Ez a fajta vár adja a hetedkori várak alapját. Kezdetben csupán egy központi, általában szögletes torony, és egy alacsony, többnyire kör alakú falrendszer képezte a védelmet. A fal mögött település, lakótér húzódott. Az alacsony falak lassan magasodtak, és egyre-másra találták fel az újabb védelmi rendszereket. Megjelentek a gyilokjárók, az erődített kapu és a védőtornyok. A kyrek átvették a sudártornyokat is, de ők inkább mágikus célokra használták. Valószínűleg a rúnatornyok is ezekből alakultak ki.

Kyria bukása és a Hatodkor

A kyr erődítmények legnagyobb része a káoszkorban veszett oda. Az egyik legnagyobb vár, Cyrtullan, mely kilenc elővárból állt, és soha semmilyen hadseregnek nem sikerült bevennie, egy földrengés során tűnt el nyomtalanul. Feltételezett helye valahol az Elátkozott Vidéken lehet. A kyrekkel együtt odaveszett a rúnatornyok építésének művészete is. A használt rúnák nagy része már feledésbe merült, de beszélnek, a hetedkori

jelmágusok kezdik újra felfedezni őket. Kyria várépítő tudásából Toronban maradt meg a legtöbb (mind a tárgyi tudást, mind a tényleges várakat tekintve). A maradványerődök ezután komoly szerepet kaptak a Zászlóháborúk során. Híres példa a Daumyr, de a Sasfészek is állt már Kyria idején. (Itt kell megjegyezni, hogy a toroni építészet a hetedkorra a folytonos háborúzás során olyan szintre eljutott a várépítészetben, hogy a szövetségeket sokszor megalázó módon tudták átverni. Előfordult, hogy egy kapu betörése után vakudvarra jutottak, és soha nem olyan elem következett, amelyre számítottak. Mindeközben persze a megszálló erők rohamosan fogytak)

A hatodkori kyr menedékvárak vagy romokra épültek, vagy a romok alapján próbálták rekonstruálni őket. Az ekkortájt megszorodott martalóccsapatok és ork portyázók ellen elégnak bizonyultak még így is. A Káosz tombolásának végével ezeket a várakat többnyire elhagyták, köveiket széthordták. A sors iróniája, hogy azóta legtöbbször rablóbandáknak adnak menedéket.

Godon és Dél-Ynev

Godonnak újra a nulláról kellett kezdenie. Más úton közelítették meg a dolgot, a védelmet ahol lehetett, mágiával pótolták. Így meglepően egyszerű védműveket használtak, nem is tettek sokat a várépítés fejlődéséért. Kyria színvonalát lassan kezdték elérni, de Krán a földdel tette egyenlővé a birodalmat, és a tudás újra feledésbe merült.

Hosszú szünet után – mely majdnem a teljes Hatodkort jelenti ! – két nép volt képes újat alkotni. A godoni kultúra romjain újjáéledő Pyarron, valamint Shadon. Pyarronnak határvédő és egyéb háborúi során erős kőfalakra volt szüksége, melyekkel megvédheti magát. Különösen igaz volt ez a Pajzsállamokban, ahol a nomád támadások egy egyszerűbb gródot földig romboltak volna. Sokan csupán lovaskatonáknak képzelik a déli nyargalókat, de Ögödej nagykán óta szokásuk az ostromgépek használata is, így erős kőfalakra volt szükség. A sorozatos nomádjáráásoknak csak az északról hozatott

törpe építőmesterek tudtak megálljt parancsolni. A legjobb példa erre Viadomo, amely szinte egybeforr az otthonául szolgáló hegygel. Sokan azt mondják, egy kifordított Gromti-kharr Khazadot alkottak. Syburr, Sempyer, Ensymon várainak felépítésében is felfedezhető nyomokban törpék építészete, bár a mestermű mindig is Viadomo marad.

A másik igazi várépítő Shadon. Szinte minden nemesúr rendelkezik saját várral, de legalábbis valamiféle kastéllyal, és az ország viharos belpolitikája miatt rákényszerülnek, hogy jobbnál jobb erődöket építsenek. Érdekes mód Shadon mostohatestvére, Gorvik messze elmarad ebben. A shadoniak sok új megoldással segítették a védelmet, mint például a külső gyilokjáró és a barbakán. (ezekről még később).

Nem emberi kultúrák

Ezeket a birodalmakat nem lehet besorolni a vázolt történetfolyamba, így itt kaptak helyet. Nem hagyhatjuk ki a letűnt Démonikus Óbirodalom roppant tornyait sem. Sokat nem tudunk róluk, de annyi bizonyos, valamiféle tértorzító mágiát használtak, a belső, és külső terek javára egyaránt. Egy kisebb erőd jobban védhető, de kevesebb hely van benne – ezt a problémát kiválóan orvosolták ezzel a bizarr módszerrel. Az ilyen, nem emberi ész szülte logikával felépített, hajmeresztő formákba csavarodó várakban könnyen előfordulhat, hogy ami kívülről csupán egy apró szobának látszik, belül lovagteremnél is nagyobb méretű. A zord Déli-hegység bércei között még mindig kampós tornyok és sziklatüskés falak romjait lehet felfedezni.

Érdekes módon Krán nem jár elől az erődítmények építésében, már ami a profán módszereket illeti. Építész szemmel elavult várak jellemzik a Külső Tartományokat, a Középsők felé haladva találkozunk csak mágia segítségével emelt erődítményekkel. Ilyen pl. Guzzarak erődje, amely egyetlen, több száz láb magas bazalttömb, többszintes

belső udvarokkal, és mágikus-félmágikus módszerrel megoldott szellőzőrendszerrel.

Tarin sokak szerint egy egybefüggő erődrendszer. A törpék szinte parancsolnak a kőnek. Mélyen a föld, és sokszor a vízszint alatt is képesek hatalmas csarnokokat, és a falakba épített fülkeszerű termeket kiépíteni. Ezek között nincs két egyforma, de még hasonlót találni is nehéz, köszönhetően annak, hogy a törpe gondolkodás állandóan eredetit, újat akar alkotni. És ez az embereknél megszokottnál sokkal gyakrabban sikerül is nekik.

A gródok jellemzői

A gród, vagyis megerősített település valószínűleg a legelső emberkéz emelte erődítmény. Többnyire úgy készült, hogy egy nagyjából kör alakú sávban földet ástak ki, majd ebből építettek falat. Így volt árok, és falként szolgáló sánc is egyben. Faléceket, vagy valamilyen tartókeretet használtak, amelybe egy vékony réteg földet lapátoltak. Ezután egy nehéz fatönkkel, cölöppel ledöngölték, aprólékosan, többször is. Utána jött a következő réteg, és így tovább. A tartókeretet néha elhagyták. Más szerepe nem is volt, mint az építkezésben részt venni, így miután készen voltak, kiszedték, vagy csak hagyták elkorhadni.

Az egyszerű földsánc viszonylag kevés védelmet adott, így elkezdtek cölöpökkel ötvözni. Először csak a sáncba ásott cölöpöket alkalmazták, majd a földtöltés elé emelt, néha megdöntött cölöpkerítést. A fa sajnos könnyen lángra kapott, de erre is volt ellenmódszer, mégpedig újabb földréteg kívülre. Ha ezeket még ki is égették, a felgyújtás lehetetlenné vált. A külső cölöpfalat általában magasabbra emelték, és a mögötte lévő töltésen álltak a védők. Kezdték kialakulni a kicsiny, lőrészzerű nyílások, melyek fedezéket nyújtottak az íjászoknak. Ezzel együtt sok helyt tetőt is raktak fából. A cölöpök összetartását szegekkel, ácskapcsokkal oldották meg. A falak sokszor 10-12 láb magasak is megvoltak.

Más módszerek is elterjedtek, főleg fában gazdag területeken. A rekeszfalás módszernél nagy cölöpkazettákat alakítottak ki, melyet földdel, kötörmelékkal töltöttek fel. A rakatolt eljárás során pedig egymásra merőleges gerendasorok alkották a falat, sokszor szintén földdel borítva. A rakatolt falak természetesen inkább a fában gazdag területeken fordultak elő. A gródok tornyai is

többnyire fából készültek (a döngölt föld erre nem igazán alkalmas), és leginkább vadászlesre emlékeztettek.

A késői gródoknál már megjelennek a kőfalak, de ekkorra kifejlődtek a modernebb, lakótornyos erődök, kastélyok is. Természeti népeknél, vagy kőben nem bővelkedő területeken még előfordulnak, de már szinte mindenütt eltűntek.

Már a gródoknál kiemelt szerepet kapott a kapu, mint az egyik legkényesebb pont. A földsáncot áttörni szinte lehetetlen volt, a kapu azonban fából készült, így a gród itt volt a legsebezhetőbb. Kapuműveket emeltek, többnyire fából. Első, viszonylag egyszerű megoldásként egy szimpla alagutat alkalmaztak a falban. Később e fölé egy fából ácsolt kapufülke került. Előfordult a fal síkjában lévő kapu is, szintén tornyos változattal. Általában kettős bejáratlalták el őket, néha jóval a fal fölé nyúló toronnyal, majd ez elé a falra merőleges kerítéssor került, hogy a bejövők csak keskeny sávban közeledhessenek. A legalaposabb védelmet azonban a bejárat előttre – sokszor az azelőtt húzódó hídra – telepített kapumű, és az utána következő kaputorony adta.

A gródokat a hetedkorra túlhaladta az ostromtechnika. Egy nagyobb kőhajító a nem kőből készült falakat könnyen ledönti, átlövi. Valamilyen – akár mágikus – robbanószer is komoly károkat képes okozni. Az előnyük az alapanyagok könnyű elérhetőségében rejlik. Kisebb seregek néha átmeneti jelleggel – megerősített táborként – emelnek egyet-egyet.

A sudártornyok jellemzői

Maga a torony mindig is csak átmeneti szálláshelyet, vagy őrhelyet jelentett. Általában nagyon magasak, és igen keskenyek voltak, sok apró, lőrészerű ablakkal. Ajtajuk sokszor apró, vasalt alkotmány volt, amelyben alig fért el egy ember. Előfordult, hogy egyáltalán nem volt ajtó, csupán kötélletrán lehetett leereszkedni, és bejutni.

A sudártornyokban legtöbbször csak élelmiszer, és hadianyag volt felhalmozva – minden más felesleges lett volna. Mindig kőből épült, mivel fából, földből közel sem lehetett volna akkora magasságokat emelni. Előfordult sokszög, és kör alaprajzban is. Itt kel megemlíteni még a kyr építészek közti, szinte vérre menő vitákat, melyek a kör alaprajz mellett vagy ellen szóltak. Ugyanis nem

tudták eldönteni, hogy a körnek egy, vagy nulla oldala van. Ez azért volt fontos, mert a kyrek – számisztrikájuk miatt – a páros számokat károsan kerülték. A nulla pedig páros. Így a sudártornyok alaprajza tartományról tartományra változik, az építész hitvallásának függvényében. Néhol egy köztes megoldást alkalmaztak – a toronyra három jelképes élt építettek, amelynek alakja így nem kör lett, hanem lekerekített háromszög.

Crantai eredetű a belső csigalépcső, amely mindig a nap járásával egyező irányba csavarodott. Ennek oka, hogy a felfelé törő katonák többnyire jobb kézzel harcoltak, de jobb felől nekik a csigalépcső oszlopa esett, így esetlenül, vagy rosszabbik kézzel kellett harcolniuk. A védőknek pedig pont ellenkezőleg, a rosszabbik oldalukat még védte is az oszlop. A sudártornyok teteje általában nem volt nyitott, vagy ha igen, ritkán szolgált harci célokat

A kővár és részei

A hetedkorra kialakult kővár központja a lakótorony, vagy más néven öregtorony, amely kezdetben általában egy dombon helyezkedett el, és kissé távolabb fal vette körül. A fal és a lakótorony között település húzódott meg. Sorra véve az egyes elemeket részletes képet kaphatunk a vártípusról. Hangsúlyozandó, nincs két egyforma vár, a leírtak így általánosságban értendők.

Lakótorony: Talán ezzel érdemes kezdeni, hiszen ez volt minden kővár alapja. Az alapelképzelés szerint ide húzódtak be a védők. A legelső lakótoronyok jórészt szögletesek voltak, a három- és négyszög Crantára, míg az ötszög, néhol kör alak Kyriára jellemző. Bejáratuk jóval a föld fölött volt, békeidőben létrával, ácsolt lépcsőzettel lehetett bejutni. A Hetedkorban a kör alakú torony a legelterjedtebb. Shadonban a godoni hagyományokkal szakítva égre törő, magas tornyokat emelnek, boltíves ablakokkal a tetők szintje felé (azért a shadoniak sem ostobák: egy lőmagasságban lévő törékeny, ráadásul drága üvegablak öngyilkosság volna. Az üveg igen drága, így legtöbbször marad a vasrács, vagy az ólomüveg). A lakótorony szintjei a következő

sémát követték: a vár központja a tanácsterem, vagy nagyterem volt (Lovagteremnek is nevezik). Itt zajlottak a közös lakomák és fontos megbeszélések. Nyílt tűzzel, kéménykürtővel, vagy kandallóval fűtötték, a falakra pedig vastag szőnyeget aggattak, szigetelés és díszítés gyanánt.

A várúr és hitvese, valamint gyermekeik általában a legfelső emeleten tartották hálószobáikat. Ezek jól fűtött, kényelmesen berendezett helyiségek voltak. A cselédek kisebb szobákban laktak, és a vastag falakban megbúvó cselédfolyosókon közlekedtek, bár ez utóbbiak építése inkább hetedkori szokás.

A konyha külön szinten, néha külön épületben helyezkedett el, a tűzveszély és a füst miatt. A lakótorony teteje általában nyitott volt, hiszen nagyrészt innen védték magát a tornyot. Ezeken kívül a lakótorony általában egy alagsort is tartalmazott, amelyben raktárak, és legtöbbször ciszterna is volt, ahova az esővizet gyűjtötték. Ostrom esetén a vár csak a saját tartalékaira támaszkodhatott. A kyrek sokszor hűvrúnak sorát rótták fel a raktárakba, így nagy mennyiségű húst (és más romlandó élelmiszert) tudtak tárolni a romlás veszélye nélkül.

Érdeemes még megemlíteni az árnyékszéket, mely sokszor kényes pont volt. Ezen a téren a kyrek jártak legelőrébb, akik általában csatornákat is építettek nemcsak a lakótoronyba, de szinte az egész várba. Mostanában legtöbbször csupán egy nem használt falszakasz fölé építik, bár előfordul egy ferde kivezető réses megoldás is, vagy egy emésztőgödör. Ezt egy kellemetlen eset óta alkalmazzák, mikor is egy – állítólag gorkviki – orgyilkos a várfalra, az árnyékszék alá kapaszkodva ölt meg egy főrangú nemesurat.

Várudvar: Az övezőfal és a lakótorony közötti helyet általában gazdasági- és lakóépületek töltötték ki, sokszor egy épület mindkét funkciót betöltötte. Ilyen az istálló, a kovácsműhely, a nyílkészítőműhely, a raktárak stb. Az épületek fala sokszor a várfalnak

támaszkodott. A várudvaron általában igyekeznek valamiféle átlátható, szabályos rendszert kialakítani. Amíg az ostrom tart, a hadianyag szállítása a falakra sokkal gyorsabb, és az egymástól távol álló házak esetén egy esetlegesen kitört tűz is nehezebben terjedt tovább. A szűk, kusza udvarnak is megvoltak az előnyei: a betört ostromlók lassabban jutottak volna a lakótoronyig.

Természetesen a templom, szentély, vagy kápolna sem maradhatott el semelyik népnél. Shadonban előszeretettel építenek minél nagyobb, és díszesebb, már-már katedrális nagyságú épületeket Domvik tiszteletére, míg Kyriában megelégedtek legtöbbször egy szentéllyel a tartomány főistenének.

A várudvar része még a kút is, melynek megfúrása igen drága dolog tud lenni. A kút – mint a vár egyetlen stabil vízforrása – bemérgezése sokszor okozta már az ostromlottak vereségét. Általában jól látható helyre rakják, hogy ne férközhesen senki észrevétel nélkül a közelébe.

Védőtornyok: Az aktív védekezés fő elemeinek is nevezhetjük a védőtornyokat. Kezdetben csak ezekből védték a várat. Itt is megfigyelhető a formai átmenet szögletesből kerekbe (a szögletes tornyok lőárnyékokat, holttereket eredményeznek, ahova az íjások nem tudtak belőni) és a folyamatos magasítás. A késő és a korai kyr tornyok mérete közt akár 10-20 láb eltérés is előfordul. Szintén változó az alapanyag, bár a fatornyokat igen korán elhagyták. A védőtorny általában többszintes, és a szintek nem mindig vannak közvetlenül összekötve, így ha az ostromlók el is foglalnak egy szintet, még nem esik el az egész torony. Előfordult, hogy a vár felé nyitottak voltak a védőtornyok, ilyenkor hiába foglalták el őket, a belső udvar felé nem nyújtottak védelmet. Valamint így a hadianyagok felszállítása a fal és a védőteraszok szintjére is jóval egyszerűbb volt. A korai kyr időkben kezdtek lejtős várfalakat alkalmazni, amelyek jóval nagyobb stabilitást adtak, és megnehezítették az aláaknázást.

A védőtornyok nem mindig épültek a fallal egy síkban, néha előrébb tolták őket kicsit. Ezek az ún. oldalozó tornyok, amik a falakat jobban tudják védeni, mert nagyobb szögben képesek rálőni.

Kapu: A kapu igen kényes pont a váracon, mert egy faltörő kos jó eséllyel bezúzhatja, ha sikerül közel jutnia. A kapunak általában külön tornyot építettek. Hamar általánossá vált a két kapus rendszer használata, a két kapu közt rövid

folyosószakasszal. Ennek oldalán belső lőrések, „gyilkos lyukak” helyezkedtek el, amelyekből lövedékekkel könnyedén le lehetett mészárolni a benn rekedt ellenséget. Maga a kapu nem csupán egy retesszel elzárt ajtóból állt, sok trükkös megoldást alkalmaztak. Ilyen például a központi, függőleges tengely mentén forduló fal.

A kaput több módszerrel is védték. Legismertebb, és legelterjedtebb ezek közül a hullórostély, vagy csapórács, amely egy sok mázsás vasrács, amit pillanatok alatt le lehet eresztetni. Átjutni rajta igen körülményes. Fából is készítettek hullórostélyokat, és bár nem olyan ellenállóak, azért néhány vastag, tömör tölgyfagerenda sem lebecsülendő akadály. Egy másik megoldás az „orgona”, ami néhány egymás mellé erősített láncon lógó fa-, vagy vasrúd.

A kapu elé gyakran került valamilyen felvonó-, vagy csapóhid, a várarok fölé. Az egyszerű, láncsal leeresztett palló volt a legelterjedtebb, de nem volt ritka a tengelyen forgó, áttétekkel vízszintesbe hozható híd sem. A hidakat, és hullórácsokat izomerővel, csörlőkkel, vagy ellensúllyal mozgatták, ritkábban mágiával. A gyalogosoknak sokszor volt külön kapu, akár a nagy kapu mellett, akár egy kis nyílásként benne. Ezekben legfeljebb egy ember fért be, így könnyen védhetőek voltak. A faltörő kosok ellen létezett egy igen egyszerű elvű védekezés is, a fal síkjához képest ferde kapunyílás. Így a kos nem tudott akkora lendületet venni, és félig-meddig az oldalát mutatta a fal felé, mikor a kaput ostromolta. Ritkábban olyat is alkalmaztak, hogy függőlegesen döntötték meg a kapuművet, és egy emelkedő tetején helyezték el, ez azonban komoly szakértelmet igényel. A kapuművek végső tökéletesítése a kapuerőd, másnéven barbakán képében következett be. Ez egy kapu elé épített kisebb erődítés, amin az ellenségnek át kellett haladnia, ha a kapuhoz akart jutni. Sokszor alkalmazták rajta ugyanazokat a védelmi eljárásokat, amiket a védőtornyokon. A főkapun kívül használtak még kisebb kapukat, amelyen legfeljebb egy lovas fért át. Ezek a kirohanókapuk, melyek nevükhöz híven arra szolgáltak, hogy a védők kicsaphassanak belőlük, vagy az éj leple alatt hírvivőket meneszthessenek.

Falak és a védőöv: A falak az idők során az egyik legtöbbet fejlődött rész. Kezdetben nem voltak az aktív védekezés részei, az a tornyok dolga volt. A gródok falához hasonlóan döngölt földből, és fából

épültek, így igen vaskosak voltak, de ezeket gyorsan felváltotta a kő, és a téglá. Ezeket a falakat kissé vékonyabbra építették, mivel az építőanyagok erősebbek voltak. A crantaiak két kőfal közét törmelékkal, és földdel töltötték fel, míg a kyrek inkább a tömör követ részesítették előnyben.

A védőöv nem csak a falak felépítményeit takarja, csupán az átláthatóság kedvéért kerültek egy helyre. A falak bevonása a védelembe merész, de hasznos újítás volt. Gyilokjárókat ácsoltak valamivel a falkorona alá, pont annyira, hogy a védőknek csak a felsőteste látsszon ki. A gyilokjárókat később már a vár építésekor felhúzták. Lépcsőn, vagy létrán lehetett feljutni rájuk (főleg az előbbi volt elterjedt). Néha a lépcsőket a védőtornyok belsejébe építették, hogy az esetlegesen bejutott támadók ne lephessék el azonnal a várudvart.

A nyilak ellen azonban a bentiek nem voltak így védettek, csak ha a fal mögé bújtak, úgy viszont képtelenek voltak aktívan védekezni. Ezért a falakat „megcsipkézték”, oromfogakkal látták el, amelyek mögé csak be kellett állni, hogy védelmet nyújtsanak. Néhol a falkoronát még védőtetőkkel is ellátták. Ezeket kőből körülményes volt megépíteni, a fa viszont gyúlékony volt.

Az oromfogakra – majd később a falakra is – kisebb nyílások kerültek, a lőrések. Ezek épp akkorák voltak, hogy célozni, és löni lehessen belőlük, ám méretükből adódóan belőni már sokkal nehezebb volt. A kifelé szűkülő rések a számszeríjászoknak, a befelé szűkülők az íjászoknak voltak hasznosabbak. Ugyanilyen megfontolásból alakítottak ki vízszintes, és függőleges nyílásokat. Az egyik legtrükkösebb megoldás az volt, mikor kereszt alakban vágták ki őket, de úgy, hogy a kereszt szárai nem voltak egy vonalban. Ezzel megtévesztették az ellenséges íjászok szemét, akik így még nehezebben találtak be a nyíláson. Sokszor az oromfogak közti rést is lefedték, persze ideiglenesen. Forgóköpenyt, ácsolt fa tetőzetet, szélsőséges esetekben lefelé nyíló, háromszög alakú fadobozt használtak. A fa tetőzeteket néha nem éghető pala- vagy ólomburkolattal is ellátták.

A következő nagy ugrás a külső gyilokjáró volt, amelyet ostrom idején

alakítottak ki, átmeneti létesítményként. A szükséges gyámkarokat gyakran előre beépítették, a fa felépítményt így pár nap alatt fel lehetett húzni. Később a fal tetején kiugró gyilokjárókat alakítottak ki, ezekre pedig beépített ejtőréseket vágtak. A falban is akadtak felülről védett, lefelé nyíló ejtőrések, melyek a fal alját védték, a falsíkhöz képest alacsony szögben. A külső gyilokjárókat az ostrom után nem minden esetben bontották le - elvégre gondot nem okozott, újabb ostrom pedig bármikor jöhetett. Később teljesen eltűntek, mivel szerepüket teljes egészében ellátták a beépített ejtőrések, és a szuroköntők. Az ejtőréshez hasonló, ám a fal síkjából kiugró fülkében helyet kapott felépítmény a szuroköntő. Ezt kapuk fölé is építették néha. Funkciója egyértelmű – a falak alatt tartózkodók elárasztása forró szurokkal, olajjal, vagy kövekkel.

A falak tetejére volt, hogy oromfülkéket építettek. Ezek apró tornyocskákra emlékeztető felépítmények, szerepük az erős védelem.

Várárok: A várárok szintén a legrégebbi tartozékok egyike. Már egy közönséges árok is nyújt valamennyi védelmet. Elég mélynek kellett lennie, hogy ne lehessen átgázolni rajta, és elég szélesnek, hogy ne lehessen átugorni. Ez mindkét irányban három lábnyit jelent legalább, de általában mélyebb árkokkal találkozhatunk. Eleinte csak az építkezésnél kitermelt föld szabta meg a méreteket, később már szándékosan mélyítették. Az aláaknázás ellen kézenfekvő megoldás a vizesárok, ez főleg folyóközben megoldható. Ahol nem volt víz, ott kihegyezett, tűzben edzett fakarók is megfeleltek (persze nem az aknák ellen).

Rúnatorony: Rúnatornyokat kizárólag kyrek használtak. Az ő magitoraik ismerték a megfelelő rúnákat, amelyek elég erősek voltak a védelemhez. Ezek két csoportba sorolhatóak: aktív, és passzív védőrúnák. Az aktív védőrúnák célja az ellenfél pusztítása, míg a passzívaké csupán a benteik védelme. Előbbire egy példa a vár körül indított tűzhullám, vagy gőzkitörés

egy adott ponton. Egy passzív védőrúna lehetett például egy olyan rúna, mely nyilvesszőket elterelő, erős szelet kelt, vagy rövid, gyors esőt, amely eloltja a tüzeket. A rúnatorony maga egy karcsú, égre törő építmény volt, ami a látszat ellenére talán a legerősebb pontja volt a várnak. A belső rúnaterem az egyes védőmechanizmusokhoz tartozó aktiválórúnákat tartalmazta. A magitor továbbá ezeken keresztül tölthette fel őket energiával.

Ritkább esetben támadórúnákat is alkalmaztak, mint például a rúnatoronyból kilövellő tűznyaláb, és hasonlók.

Mágikus és egyéb védőműszerek: A mágia védelembe való bevonásáról nagyon hosszan lehetne értekezni. Jó példa a jégrúnák esete, amelyek több célt is szolgáltak. Egyrészt a raktárakban frissen tartották az ellátmányt, másrészt a rúnával ellátott falrészek nehezebben kaptak lánggra. Felkészültebb hadvezérek asztrál- és mentálszimbólumokkal ékített lobogókat használnak a bástyákon. (Demoralizáló látvány, mikor az ostromlók nagy része rettegéssel telve rohan, ahogy a lába bírja) Általánosságban elmondható, hogy a mágikus védelmek nem a közvetlen pusztítást helyezik előtérbe. Különösen, mert ehhez sokszor nagy energia kell, és a mágia minél nagyobb méreteket ölt, annál inkább irányíthatatlanná válik – ezzel a legtöbb mágiahasználó tisztában van.

Az egyéb módszerek közé sorolható az egyre inkább elterjedő Hrendal gyümölcse, és az ostromverő bozót falakra futtatása. Előbbi gyilkos hősködési vágyat okoz, míg az utóbbinak a sebekbe könnyen beletörő tüskéi vannak, amik ráadásul hosszan tartó fájdalommal is járnak. Kevésbé elterjedt egyes gombák, vagy virágos növények betelepítése, amelyek valamilyen irritáló virágport, vagy spórákat bocsátanak ki. Ennek a módszernek a hátránya, hogy a vár lakóknak valami módon védeniük kell magukat ellene. Rendkívül aljas növény még a nyálzuzmó, amely nyálkássá, sikamlóssá teszi a várfalat. Hátránya, hogy szép lassan el is bontja azt.

Emberkéz emelte megoldásokról szólva a legjobb példa Viadomo. A vár hatalmas víztározóval rendelkezik, mellyel gyakorlatilag eláraszthatja az ostromlókat szükség esetén. Magas hegyekbe épített váraknál a tornyokba óriási, több láb hosszú kürtöket vihetnek fel a tornyokba – ezeket megfújva jó kis lavina indítható. A mechanikus megoldások is nagy népszerűségnek örvendnek, bár igen költségesek.

Ilyen például a várfalból meglepetésszerűen előtörő, majd emberhosszú vastüske, vagy a kifeszített, feltekert lánc, ami ostorszerűen csap ki. Ezek a védelmi formák még gyerekcipőben járnak, de sokak szerint a várépítés jövőjét jelentik.

A szerző megjegyzése

Mikor belekezdtem a cikk megírásába, korántsem láttam, mekkora feladatba fogok. A sok-sok olvasással töltött óra, és gép előtt görnyedés ráébresztett, a téma szinte kimeríthetetlen. Nem írtam az ostrommódszerekről, és a mágikus hadviselésre is csak érintőlegesen tértem ki. Kihagytam a várépítés költségeit, és a munkálatok becsült idejét. A lista túl hosszú, és ahogy ezt írom, újabb címek jutnak az eszembe – ezek kifejtésére reményeim szerint a második részben sor kerül.

Köszönetnyilvánítás

Aki olvasta, nyilvánvalóan feltűnt neki, hogy a cikk nagyban támaszkodik J.E. Kauffmann, és H.W. Kaufmann „Középkori várak” c. könyvére. Bár saját

kút főből is igen sokat merítettem, köszönetemet szeretném kifejezni az írók felé – nélkülük a cikk nem, vagy csak igen nehezen jöhetett volna létre. Itt említenék meg pár „ynevizált” kifejezést is, melyek német vagy francia eredetük miatt bajosan lettek volna beilleszthetőek Ynev világába. Ezek a következők: szuroköntő – bréteche; (beépített) ejtőrés – máchicouli, oromfülke – bartizan.

2006.08.14.

Szerző: Sonko

Forrás: LFG.hu

Szerkesztette: Magyar Gergely

A cikk megjelent a Jáde Pentagram oldalon is.